

TRE:7257/02.02.02/2022

Tarkastuslautakunta
Selityksen pyytäminen muistutuksen johdosta

12.5.2023

Yhteisesti laadittu selitys tarkastuslautakunnalle seuraavien toimesta:

Pekka P. Paavola, liikunta- ja nuorisajohtaja

Lauri Savisaari, johtaja, sivistyspalvelujen palvelualue

Sivistys- ja kulttuurilautakunta

Onko liikunta- ja nuorisopalvelujen johtajalla ollut toimivalta myöntää liikuntapalvelujen vapaakortteja kaupungin henkilöstölle, luottamushenkilöille ja ulkopuolisille henkilöille ja onko korttien myöntämisestä tehty päätös? Mistä lähtien vapaakortteja on käsityksenne mukaan myönnetty?

Vastaus (Pekka P. Paavola):

Liikuntapalvelujen vapaakortteja on myönnetty arkiston mukaan vuodesta 1987 alkaen tai jopa 1980-luvun alkupuolella. Vapaakortin tavoitteena on ollut motivoida luottamushenkilöstöä, kaupungin henkilöstöä ja yhteistyökumppaneita tutustumaan kaupungin hallinnoimiin liikuntaolosuhteisiin, joko seuraamalla paikallisten liikuntaseurojen otteluita ja kilpailuja tai vaihtoehtoisesti itse kokeilla harrastaa eri liikuntalajeja eri liikuntapaikoissa. Kortilla on myös motivoitu liikuntapalvelujen henkilökuntaa käyttämään työpaikansa liikuntaolosuhteita työhyvinvoinnin lisäämiseksi.

Korttien käyttö on viime vuosina ollut melko maltillista. Vuoden 2022 aikana korttia käytettiin kuntosaleihin ja uimahalleihin yhteensä 1127 kertaa 70 eri vapaakortilla. Uimahallien käytön kokonaisarvo on ollut 6309,60 euroa ja kuntosalien kokonaisarvo on ollut 431,95 euroa, jos aikuinen olisi maksanut matkakortilla kertakäynnin. Laskennallisesti noin 16–17 kertaa korttia kohden. Sisäisen tarkastuksen raportti A3/2015 toteaa kortin myöntämisen ja määrän. Silloin vapaakorttia ei nähty kielteisenä asiana, vaan tarkastajan kanssa käydyn keskustelun pohjalta vapaakortti nähtiin positiivisena innostaen vapaakortin haltijoita tutustumaan liikuntaolosuhteisiin ja kokeilemaan liikuntaa.

Vapaakortin on alusta alkaen myöntänyt aikanaan vapaa-aikajohtaja, liikuntatoimenjohtaja, liikuntajohtaja ja nykyisin liikunta- ja nuorisajohtaja. Vapaakorttia ei ole erikseen mainittu päätösvallan delegoinneissa missään vaiheessa, vaan se on kuulunut yleisiin viranhaltijapäätöksiin. Vastaavanlainen vapaakortti on ollut käytössä myös kulttuuripalveluissa, joka on mahdollistanut pääsyn tai alennuksen museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin. Päätöksen on tehnyt vastaava viranhaltija. Liikunta- ja nuorisajohtajalla ei ole ollut tietoa siitä, että on ylittänyt toimivaltansa myöntäessään vapaakortin. Kysymys on vilpittömästä päätöksestä. Myöntäminen on tapahtunut vanhan käytännön mukaisesti kuten aikaisempina vuosikymmeninä ilman mitään tahallisuutta.

Viime vuosien aikana vapaakortti on jaettu käyttäjilleen, mutta inhimillisen unohduksen vuoksi siitä ei ole tehty viranhaltijapäätöstä johtuen hallinto henkilöstön henkilövajauksesta ja koronapandemian aiheuttamasta muutoksista siirryttäessä etätöihin ja silloin eri asioita valitettavasti jäi roikkumaan ilmaan. Viimeisin päätös on tehty 2015–2016. Jälkikäteen ajateltuna vanhat toimintatavat ohjasivat liikaa vapaakortin myöntämistä ja on tehty selkeä arviointivirhe vapaakorttia myönnettäessä huomioiden

yhdenvertaisuus ja verotusasiat. Vapaakortin on lopetettu helmikuussa 2023 alkaen sisäisen tarkastuksen yhteydessä.

Miten liikunta- ja nuorisopalvelujen sisäinen valvonta on järjestetty hankintojen valvonnassa, sopimusten ajantasaisuuden seurannassa, osakeyhtiöille myönnettyjen projektiavustusten sekä liikuntapalveluiden vapaakorttien myöntämisen valvonnassa?

Vastaus (Pekka P. Paavola):

Liikuntapalvelujen sisäinen valvonta noudattaa kaupungin normaalia käytäntöä. Palveluista ja hankinnoista käydään kuukausittaisien talousraporttien yhteydessä keskustelu raporttien poikkeavuuksista. Viime vuosien aikana talousraporttien yhteydessä on kiinnitetty erityisesti huomiota ylitöihin, vaatehankintoihin, muihin hankintoihin ja mistä niitä on hankittu. Näistä asioista on myös huomautettu esihenkilöille toistuvasti.

Isojen hankintojen yhteydessä Tuomi Logistiikka on ollut kilpailuttajana, jolloin hankinnat ovat yli kansallisen kynnyksen. Esimerkiksi isojen jäähoitokoneiden hankinnan yhteydessä on pyydetty myös huolto ja vasteaika (8 h) korjauksiin osana tarjouspyyntöä. Huolto ja vasteaika ovat yksi kilpailutuksen tärkeimmistä kriteereistä. Tarjouksia on tullut käytännössä yhdeltä tarjoajalta, joka myös on pystynyt tarjoamaan huollon ja korjauksien vasteajan kilpailutuksessa. Muiden tarjoukset ovat mahdollisesti hylätty, kun kilpailutuksen pyydetty huolto- ja vasteaikakriteerit eivät ole täyttyneet. Viime vuosina siis jäähoitokoneiden kilpailutukseen liittyy myös huollon ja vasteajan kilpailutus osana kokonaiskilpailutusta. Näin ollen huoltoa ei ole erikseen kilpailutettu. Valmisteluvastuussa hankkeissa ovat olleet vastaavat liikuntapäälliköt ja isoissa hankinnoissa toimivat yhteistyössä kilpailuttajan kanssa.

Toinen esimerkki, mihin sisäisen tarkastuksen raportissa viitataan, ovat moottoripyöräkypärät ja haalarit ja niiden hankinta, sekä moottorikelkkailu. Tampereella kunnossapidetään yli 80 km latureittejä. Niitä huolletaan päivittäin latukoneilla ja moottorikelkoilla. Latuhenkilökuntaa on noin 15 työntekijää ja kypärä on pakollinen henkilökohtainen suojavaruste moottorikelkalla ajaessa. Reittejä kunnostetaan kovilla pakkasilla kuin myös lauhasäällä. Nämä hankinnat liittyvät arkiseen työntekoon ja turvallisuuteen.

Kolmas esimerkki päinvastaisesta olosuhteesta ovat uimahallit ja niiden henkilökunnan työvaatetus. Henkilökunnan tulee erottautua asiakkaista ja työvaatetuksena ovat pääosin shortsit, T-paita, verryttelyasut ja tuuliasut maauimalan puolella. Väriyksenä punainen ja keltainen. Liikuntapalvelut haluavat, että joka liikuntapaikassa on erottuva henkilökunta ja heidät pyritään vaatettamaan yhtenäisesti kaupungin logolla tai tekstillä varustettuina. Vaatetuksen hankinnat eivät ole olleet suunnitelmallisia johtuen erilaisista työolosuhteista ja laajasta toimintakentästä. Hankintaperiaatteet eivät olleet yhtenäiset liikuntapalveluissa.

Hankintoja tehdään paljon eri vastuualueilla itsenäisesti. Pääosin hankinnat tehdään kuitenkin puitesopimuskumppaneilta, jotka Tuomi Logistiikka on kilpailuttanut. Liikunnassa on kuitenkin paljon erikoisvälineitä, laitteita tai olosuhteita, joita puitesopimustoimittajat eivät pysty toimittamaan. Tällöin liikuntapalvelujen päälliköt pyytävät ns. kevytkilpailutuksessa tarjouksia muutamilta toimittajilta. Tällöin hankinnat ovat kansallisen raja-arvon 60 000 euron alapuolella. Käsitksemme mukaan hankinnat menevät pääosin kaupungin ohjeiden mukaisesti. Päivittäisistä hankinnoista, joita puitesopimuskumppani ei pysty toimittamaan, silloin hankinta tapahtuu sellaisesta ostopaikasta, mistä ko. hankinta löytyy. Ostotilaukseen tulisi kuitenkin aina merkitä syy, miksi ei ole hankittu puitesopimuskumppanilta. Tässä toiminnassa on ollut huomattavia vajavaisuuksia. Asiasta on huomautettu useaan otteeseen ja vaadittu tarkkuutta tilauksiin.

Ensimmäiset toistaiseksi voimassa olevat sopimukset ovat vuosituhannen alusta tehtyjä silloisen johdon toimesta. Kaupungin tapa oli subventoida lasten ja nuorten jääurheilua sijoittamalla kaupungin henkilökuntaa urheiluseurojen omistaman osakeyhtiön jäähallin kunnossapitoon. Kysymys on ollut siis

yleishyödyllisen toiminnan tukemisesta. Sopimusta päivitettiin 2010-luvulla samanlaisella käytännöllä. Näitä sopimuksia ovat Sentteri-sopimus Kaukajärvellä ja Hakametsä 3 osakeyhtiön sopimus. Hakametsä 3 osakeyhtiön jäähallit sijaitsevat Hakametsässä ja Tesomalla ja ovat kaupungin jäähallien vieressä. Hakametsä 3 osakeyhtiön jäähallien kunnossapito ei lisää henkilökustannuksia kaupungille, vaan ne hoidetaan samalla henkilöstöllä kuin omat jäähallit.

Sopimusten ajantasaisuuden suhteen ei olla kiinnitetty riittävästi huomioita toistaiseksi voimassa oleviin sopimuksiin ja sopimusten valvonta on ollut heikkoa. Yksikön päälliköillä on valvontavastuu sopimuksista. Sopimusten tarkistaminen tai tarkistamatta jättäminen ja valvonta ovat olleet vastuullisten päälliköiden osaamattomuutta ja tietämättömyyttä valvoa riittävästi. Päälliköillä ei ole ollut riittävästi tietoa ja taitoa ymmärtää nykyinsäädännöstä ja miten toimitaan oikeanlaisesti sopimusasioissa. Sopimusosaamisen koulutus ja perehdyttäminen ovat tärkeimpiä kehityskohteita lähitulevaisuudessa. Heikko sopimusosaaminen ja sopimusten valvontaosaaminen johtuvat pitkälti vanhoista toimintatavoista.

Nykyisten toistaiseksi voimassa olevien sopimusten muuttaminen aloitetaan mahdollisimman nopeasti vastaamaan nykyistä lainsäädäntöä. Uudistamisessa tulee huomioida erityisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien joustava jatkuminen muutosprosessin aikana. Sopimusten uudistaminen tehdään aina yhteistyössä kaupungin lakiyksikön kanssa.

Osakeyhtiömuotoisille urheiluseuroille myönnettyjen projektiavustusten viranhaltijapäätökset menevät tiedoksi sivistysjohtajalle ja lautakunnalle automaattisesti, ja lautakunnalla on mahdollisuus käyttää viranhaltijapäätöksiin otto-oikeutta. Aiemmin myös päätökset menivät jakeluna myös sisäiselle tarkastukselle, mutta ei enää viime vuosina. Viranhaltijapäätöksiä on tehty yli viiden vuoden ajan. Perustelutekstit ovat olleet normaaleja urheiluseuroille (ry) tehtyjä perusteluja viimeisien vuosien aikana. Valmistelijoiden tietämys ja osaaminen osakeyhtiöiden tukemisesta ei ole ollut riittävällä tasolla huomioiden de minimis- ja valtioneukisäytäntöä ja muutovaatimuksia. Asiakirja [684e052b-fd36-16d4-1fde-dd4948922964 \(tretasku.fi\)](#) ja muutovaatimukset: [4b07b05c-c715-abbb-135c-6e264b13e850 \(tretasku.fi\)](#). Alustavat keskustelut päätösten oikeamuotoisuudesta on aloitettu lakiyksikön kanssa päätösten perustelujen oikeellisuuden parantamiseksi. Perustelutekstit ovat olleet vajavaisia, vaikka myöntämiskriteerit em. säätelyillä ovat olleet mahdollisia. Kaikki päätökset ovat kuitenkin tehty avoimin ja vilpittömin mielin auttaen urheiluseuroja haastavassa taloudellisessa tilanteessa. Projektitukipäätökset ovat kohdennettuja avustuksia huippu-urheilulle kohdistuen pääosin kilpailu-, leirimatkojen ja ottelukustannuksiin. Kaikista päätöksistä ja myönnettyjen avustusten käytön tilityksistä on tarkat tiedot ja ne ovat arkistoituna.

Vapaakorttien osalta liikuntapalvelujen sisäinen valvonta on ollut vajavaista johtuen pitkästä perinteestä ja toimintatavoista. Lisäksi sisäisen tarkastuksen raportti A3/2015 ei antanut aihetta muuttaa käytäntöä edellisen tarkastuksen yhteydessä. Yhdenvertaisuus ja verotukselliset seikat ovat jääneet huomioimatta vapaakorttien myöntämisessä. Vapaakorteista luovuttiin helmikuussa 2023 alkaen.

Miten liikunta- ja nuorisajohtaja on valvonut em. asioita?

Vastaus (Pekka P. Paavola):

Liikunta- ja nuorisajohtaja on toiminut suurella innolla kehittääkseen kaupungin olosuhteita ja kunnossapitoa yhdessä henkilökuntansa kanssa. Tavoitteena on olla Suomen kehittynein liikunta- ja tapahtumakaupunki. Toimintakenttä on laaja ja vaativa, ja varsinkin viime vuosien tapahtumat ovat asettaneet ison haasteen koko henkilöstölle. Virheitä on varmasti tullut tahattomasti, mutta kaikki palvelut

on pyritty hoitamaan asiakasystävällisesti eri toimijoille. Taustalla on vaikuttanut myös perinteinen toimintakulttuuri liikuntapalveluissa.

Eri hankkeiden valmistelun yhteydessä käydään aina vuoropuhelu hankintojen päätöksistä (isot hankkeet) valmistelijoiden ja Tuomi Logistiikan kanssa. Päivittäisiä normaalihankintoja suorittavat esihenkilöt ja päälliköt ja heillä pitäisi olla riittävä tietämys hankintojen oikeellisuudesta, puitesopimuskumppaneista jne. Hankinnan käytännön suorittamisessa esimerkiksi tilauslomakkeella on ollut vajavaisuuksia kirjauksissa ja niistä on huomautettu. Liikunta- ja nuorisajohtaja toimii hankintojen ostolaskujen hyväksyjänä. Laskuja hyväksytään noin 4500 kpl vuodessa. Yleensä asiatarastaja huolehtii valmiiksi laskujen oikeellisuuden, jotka sitten liikunta- ja nuorisajohtaja hyväksyy. Kun laskuja on paljon, niin hyväksyjän tulee luottaa hankintaketjuun ja asiatarastajaan hyväksyessään laskuja. Isot hankinnat menevät kaupungin ohjeiden mukaisesti viranhaltijapäätöksinä (yli 15 000 euroa). Normaali hankinnoissa, jotka eivät ole puitesopimuksen piirissä, voi kansallinen kynnyksiarvo ylittyä, koska hankintoja tekevät useat eri esihenkilöt eli yhteinen suunnitelmallisuus on puuttunut esimerkiksi työvaatehankinnoissa. Tämä tapahtuu tiedostamatta ja tietynlainen kokonaisvaltainen suunnittelu hankinnoista on ollut puutteellista niitä tekevilta esihenkilöiltä. Liikunta- ja nuorisajohtaja on puuttunut tähän epäkohtaan. Erityisesti, jos hankinta on tehty puitesopimuskumppanin ulkopuolelta, jolloin tilauksiin tulee merkitä syy muualta ostoon.

Yleisesti voidaan todeta, että sopimuksien tehtäessä käydään aina arviointi uusien sopimuksien tai päivityksien yhteydessä valmistelevan päällikön kanssa. Jokaisesta sopimuksesta tehdään myös viranhaltijapäätös, ja sopimukset kilpailutetaan pääosin Tuomi Logistiikan kanssa. Kaupungin lakiyksikkö on aina mukana, jos sopimus ei kuulu Tuomi Logistiikan toimeksiantoon.

Sopimusten ajantasaisuuden suhteen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota ja valvottu toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia. Nämä toistaiseksi voimassa olevat ovat jäähallisopimukset: Sentteri-sopimus Kaukajärvellä ja kaupungin (Kitia) vuokrasopimus urheiluseurojen muodostaman osakeyhtiön (Hakametsä 3) kanssa. Yksikön toiminnasta vastaavilla päälliköillä ja johdolla on valvontavastuu sopimuksista.

Sopimusten tarkistaminen tai tarkistamatta jättäminen ja valvonta ovat olleet puutteellisia johtuen pitkälti vastuullisten päälliköiden ja johdon heikosta sopimus- ja valvontaosaamisesta. Päälliköillä ja johdolla ei ole ollut riittävästi tietoa nykyllä sääntelyllä ja miten toimitaan oikeanlaisesti sopimusasioissa. Sopimuksien ajantasaisuuden seuraamatta jättäminen ei ole ollut tahallista. Sopimusosaamisen koulutus ja perehdyttäminen ovat tärkeimpiä kehityskohteita lähitulevaisuudessa.

Osakeyhtiömuotoisille urheiluseuroille myönnettyjen projektiaavustusten viranhaltijapäätökset menevät sivistysjohtajalle ja lautakunnalle automaattisesti ja aikaisemmin myös sisäiselle tarkastajalle, mutta ei enää viime vuosina. Perustelutekstit ovat olleet normaaleja urheiluseuroille (ry) perusteltuja tekstejä viimeisen vuosien aikana. Valmistelijoiden tietämys osakeyhtiöiden tukemisesta ei ole ollut riittävällä tasolla huomioiden de minimis- ja valtioneuvoston sääntelyä ja muutovaatimuksia. Asiakirja [684e052b-fd36-16d4-1fde-dd4948922964 \(tretasku.fi\)](#) ja muutovaatimukset: [4b07b05c-c715-abbb-135c-6e264b13e850 \(tretasku.fi\)](#). Alustavat keskustelut päätösten muodosta ja riittävästä perusteluista on aloitettu lakiyksikön kanssa, niin että päätösten perustelut ovat riittävät ja oikeat. Perustelutekstit ovat olleet vajavaisia, vaikka myöntämiskriteerit em. sääntelyillä ovat olleet mahdollisia. Päätökset ovat kuitenkin tehty avoimin ja vilpittömin mielin auttaen osakeyhtiöurheiluseuroja ja muita urheiluseuroja haastavassa taloustilanteessa. Projektitulipäätökset ovat kohdennettuja avustuksia, joilla on tuettu urheiluseurojen kilpailu-, leirimatkojen ja ottelukustannuksia. Kaikista päätöksistä ja avustusten käytön tilityksistä on tarkat tiedot ja ne ovat arkistoituina.

Vapaakorttien valvontaa ja arviointia on tehty keskimäärin kahden vuoden välein, jolloin yhdenvertaisuus- ja verotusasiat ovat jääneet auttamatta huomioimatta. Pitkä perinne ja toimintatavat ovat jatkuneet liian pitkään. Vapaakortista luovuttiin helmikuussa 2023.

Miten sivistyspalvelujen palvelualueen johtaja on valvonut em. asioita?

Vastaus (Lauri Savisaari):

Alaisteni palvelujohtajien viranhaltijapäätökset (sopimukset, hankinnat, avustukset) tulevat jakeluna tietooni. Koko sivistyspalvelujen osalta palvelujohtajat (varhaiskasvatusjohtaja, perusopetusjohtaja, kulttuurijohtaja sekä liikunta- ja nuorisajohtaja) tekevät vuosittain 200-300 viranhaltijapäätöstä (2022 yht. 254 päätöstä). Viranhaltijapäätökset tulevat esittelyni kautta sivistys- ja kulttuurilautakunnan tietoon ja lautakunta päättää otto-oikeuden käyttämisestä. Alaiseeni toimintaan liittyvien viranhaltijapäätösten lain- ja tarkoituksenmukaisuuden seuranta ja valvonta kuuluu johtajan tehtäviini, ja käytännössä huomioin kaikki tehdyt viranhaltijapäätökset, mutta päätösten ja perustelujen yksityiskohtaiseen arviointiin ei ole mahdollisuutta, vaan päivittäisvalvonta on luonteeltaan tarkoituksenmukaisuuden arviointiin perustuvaa yleisellä tasolla. Esimerkiksi tietooni tulevien hankintapäätösten osalta pyrin arvioimaan, onko hankinta ko. toiminnan kannalta tarkoituksenmukainen, ja lisäksi tarkistan päätöksestä, että hankinta on kilpailutettu tai kilpailuttamatta jättämiselle on päätöksessä perustelut.

Tamperelaisten urheiluseurojen omistamien jäähalliyhtiöiden kanssa tehdyistä sopimuksista olen ollut tietoinen, mutta koska sopimuksia koskevat päätökset on tehty aikana, jolloin olen ollut eri tehtävässä (suunnittelupäällikkö, tilaajapäällikkö), en ole ollut tietoinen sopimusten sisällöstä tai voinut arvioida niiden lainmukaisuutta. Jäähallsopimusten tavoitteena on käsittääkseni ollut toteuttaa liikuntalakia siten, että kaupunki kykenee tarjoamaan kohtuuhintaisia liikuntaolosuhteita, ja samalla välttää kalliita julkisia jäähalli-investointeja kasvavassa kaupungissa. Palvelualuejohtajana valvontavastuullani on tietenkin olla tietoinen alaiseni toiminnan lainsäädännöstä ja sopimuksista, mutta en katso voineeni valvoa aiemmin tehtyjen sopimusten sisältöä riittävällä tavalla. Kyseiset sopimukset käydään lakiyksikön kanssa läpi, minkä jälkeen käynnistetään sopimusneuvotteluprosessi toimijoiden kanssa siten, että esille nousseet epäkohdat korjataan.

Liikunnan projektiavustusten myöntämistä koskevissa päätöksissä alaiseni toiminnan lainmukaisuuden valvonta on ollut osin puutteellista. Olen ollut tietoinen, että projektiavustusta on myönnetty myös osakeyhtiömuotoisille toimijoille, mutta nähdäkseni avustuskriteerien mukaiseen toimintaan, mm. poikkeuksellisista kilpailu- ja harjoitteluolosuhteista aiheutuneisiin yllättäviin kustannuksiin. Liikunnan projektiavustuskäytäntöjä ja -periaatteita on syytä kehittää ja selkeyttää.

Liikuntapalvelujen vapaakorttikäytännöstä olen ollut tietoinen Tampereen kaupungin palvelukseen tulostani (2007-) alkaen. Vapaakortti on ollut ymmärtääkseni tarkoitettu mahdollistamaan kaupungin liikunta-asioista päättävien luottamushenkilöiden ja johtajien tutustuminen liikuntapaikkoihin ja -palveluihin heille parhaiten sopivana aikana, jotta ymmärrys palveluista ja niiden kehittämistarpeista lisääntyy. Vapaakorttien myöntämistä koskevia viranhaltijapäätöksiä en ole nähnyt, koska asiaa koskeva päätös on tehty tietoni mukaan viimeksi 2014 (koskien 2015-2016 vapaakortteja), ja olen tullut kulttuuri- ja vapaa-aikajohtajaksi vuonna 2017, jolloin liikunta- ja nuorisoyksikkö on tullut osaksi alaistani toimintaa. En ole ollut tietoinen siitä, että kortteja on laajasti myönnetty myös yksikön esihenkilöille ja muille työntekijöille henkilökohtaisesti. Pidän sinänsä hyvänä käytäntönä, että liikuntaan liittyvillä yksiköillä tai toimipisteillä on mahdollisuus tutustua muihinkin kuin omiin liikuntapaikkoihin, mutta se lienee järjestettävissä muuten kuin henkilökohtaisella vapaakortilla. Itselläni on ollut liikuntapalvelujen vapaakortti noin vuodesta 2010, enkä ole osannut ajatella, että kyseessä voi olla veronalainen henkilöstöetuus.

Yhteenvetona voin todeta, että palvelualuejohtajan keinot valvoa säännöllisesti vastuullani olevaa toimintaa ovat pääosin seuraavat:

- riskienhallinnan kokonaisuus palvelualueen johtoryhmässä vuosittain; riskiarviointi ja hallintakeinot jatkuvana prosessina
- alaisteni palvelujohtajien viranhaltijapäätösten seuranta
- sivistyspalvelujen toiminnan ja talouden raportointi (palvelualueen johtoryhmässä kuukausittain, sivistys- ja kulttuurilautakunnalle kolme kertaa vuodessa)
- sivistyspalvelujen johtoryhmän säännöllinen tilannekatsaus (kuukausittain ns. nelikenttäkooste kaikista palveluryhmistä ja yhteisistä palveluista, painopiste toiminnassa ja kehittämisessä sekä haasteissa)
- hyväksyttäväkseni tulevat suorien alaisteni luottokortti- ja muut laskut
- sivistys- ja kulttuurilautakunnan tilinpäätösprosessiin liittyvä koko palvelualueen toiminnasta tehtävä sisäisen valvonnan arviointi (kerran vuodessa, arvioinnissa huomio riskienhallinnassa sekä poikkeamissa)
- sisäisen tarkastuksen tarkastussuunnitelmaan perustuvat tarkastusraportit (sivistyspalvelujen palvelualueelta suunnitelmassa tarkastuskohteita 1-2 vuoden välein)
- sisäisen tarkastuksen erityistarkastukset (esim. jäähallien ja liikuntapalvelujen erityistarkastukset 2023, joiden pohjalta tilintarkastajan lausunto)
- vuosittaiset kehityskeskustelut suorien alaisteni kanssa, joissa arvioidaan yhdessä tavoitteiden toteutumista, osaamista ja suoriutumista työtehtävissä
- asiakkailta ja työntekijöiltä saatava palaute poikkeamista (sekä positiivinen että negatiivinen palaute); palautejärjestelmässä ja palautetiedon käsittelyssä on paljon kehittämisen varaa.

Katson, että valvonta em. keinojen kautta on melko kattavaa ja sinänsä riittävää. Valvonta ja toiminnan lain- ja tarkoituksenmukaisuuden varmistaminen perustuvat luottamukseen organisaation eri tasojen osaamiseen ja toimintaan.

Eryistarkastuksessa esille tulleet puutteet osoittavat kuitenkin, että valvontaa on tehostettava. On tärkeää varmistaa, että hallinnolliset prosessit ja vastuut (hankinnat, avustukset, päätöksenteko ym.) ovat selkeitä, ja kaikki prosesseihin osallistuvat ovat tietoisia niistä. Asiakas- ja työntekijäpalautteen käsittelyä on kehitettävä niin, että ns. heikot signaalit huomioidaan paremmin, koska niiden kautta saadaan tietoa mahdollisista epäkohdista ennen kuin tilanne pääsee vääristymään.

Miten sivistys- ja kulttuurilautakunta on valvonut em. asioita? Ovatko liikunta- ja nuorisajohtaja ja/tai sivistyspalvelujen palvelualueen johtaja tiedottaneet lautakuntaa liikuntapalvelujen hankinnoista, sopimuksista, osakeyhtiöille myönnetyistä projektiavustuksista?

Vastaus (sivistys- ja kulttuurilautakunta):

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan valvontakeinot rajoittuvat esittelyn kautta lautakunnan tietoon tuleviin päätöksiin ja asioihin. Viranhaltijapäätökset tulevat säännöllisesti kokousten asialistalla lautakunnan tietoon, ja lautakunta voi halutessaan käyttää päätöksiin otto-oikeuttaan. Näin tapahtuu erittäin harvoin, koska lautakunnan työskentely ja päätöksenteko perustuu luottamukseen esittelijää ja virkavastuulla tehtävää valmistelua kohtaan.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on ollut tietoinen, että projektiavustusta on myönnetty myös osakeyhtiömuotoisille toimijoille. Lautakunta on saanut tiedoksi viranhaltijapäätökset projektiavustuksista. Lautakunnan mahdollisuudet valvoa päätösten oikeellisuutta ovat rajoittuneet viranhaltijapäätöksissä olevaan tietoon. Projektiavustuksia on lautakunnan näkökulmasta myönnetty vain avustuskriteerien mukaiseen toimintaan, mm. poikkeuksellisista kilpailu- ja harjoitteluolosuhteista aiheutuneisiin kustannuksiin.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on ollut tietoinen yleisellä tasolla suunnitelluista hankinnoista, koska ne kootaan vuosittain lautakunnan vuosisuunnitelman liitteeksi, ja lautakunta päättää hankintasuunnitelmasta osana vuosisuunnitelmaa. Yksittäisistä hankinnoista ja niiden lain- ja tarkoituksenmukaisuudesta lautakunta saa tietoa viranhaltijapäätösten kautta, mutta käytännössä lautakunnan mahdollisuudet valvoa päätösten oikeellisuutta ovat rajalliset.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on saanut tietoonsa meneillään olevan liikuntapalvelujen erityistarkastuksen, kun se on päättänyt kokouksessaan 14.2.2023 selonteosta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sivistyspalveluissa 2022. Päätöstä tehdessään esittelijällä tai sivistys- ja kulttuurilautakunnalle ei ollut tiedossa erityistarkastuksen johtopäätöksiä.

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan jäsenille on annettu mahdollisuus liikuntapalvelujen vapaakortin käyttöön. Liikunta-asioista vastaavana lautakuntana sivistys- ja kulttuurilautakunnan jäsenten tulee voida perehtyä kaupungin liikuntaolosuhteisiin ja -palveluihin. Lautakunnalla ei ole ollut tietoa kenelle kaikille vapaakortti on myönnetty.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on ollut tietoinen yleisellä tasolla suunnitelluista hankinnoista, koska ne kootaan vuosittain lautakunnan vuosisuunnitelman liitteeksi, ja lautakunta päättää hankintasuunnitelmasta osana vuosisuunnitelmaa. Kaikki liikunta- ja nuorisajohtajan viranhaltijapäätökset menevät lautakunnalle tiedoksi ja ne koskevat isoja hankintoja, sopimuksia ja projektiavustuksia. Erillistä tiedotusta toistaiseksi voimassa olevista sopimuksista ei ole ollut.

Muiden kysymysten osalta lautakunta on saanut kirjalliset selvitykset liikunta- ja nuorisajohtaja Paavolalta ja sivistyspalvelujen palvelualueen johtaja Savisaarelta ja viittaamme heidän vastauksiinsa seuraavien kysymysten osalta:

- Miten liikunta- ja nuorisopalvelujen sisäinen valvonta on järjestetty hankintojen valvonnassa, sopimusten ajantasaisuuden seurannassa, osakeyhtiöille myönnettyjen projektiavustusten sekä liikuntapalveluiden vapaakorttien myöntämisen valvonnassa?
- Miten liikunta- ja nuorisajohtaja on valvonut em. asioita?
- Miten sivistyspalvelujen palvelualueen johtaja on valvonut em. asioita?
- Mihin toimiin on ryhdytty ja ryhdytään sisäisen valvonnan puutteiden korjaamiseksi?

Lautakunta edellyttää, että johtavat viranhaltijat informoivat säännöllisesti tulevia uusia lautakuntia korjaustoimien etenemisestä.

Ovatko liikunta- ja nuorisajohtaja ja/tai sivistyspalvelujen palvelualueen johtaja tiedottaneet lautakuntaa liikuntapalvelujen hankinnoista, sopimuksista, osakeyhtiöille myönnettyistä projektiavustuksista?

Vastaus (Pekka P. Paavola ja Lauri Savisaari):

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on ollut tietoinen yleisellä tasolla suunnitelluista hankinnoista, koska ne kootaan vuosittain lautakunnan vuosisuunnitelman liitteeksi, ja lautakunta päättää hankintasuunnitelmasta osana vuosisuunnitelmaa. Kaikki liikunta- ja nuorisajohtajan viranhaltijapäätökset menevät lautakunnalle tiedoksi ja ne koskevat isoja hankintoja, sopimuksia, projektiavustuksia ja jaettuja vapaakortteja. Vapaakorttien viimeisin viranhaltijapäätös on vuodelta 2014 (koskien vapaakortteja 2015–2016). Erillistä tiedotusta toistaiseksi voimassa olevista sopimuksista ei ole ollut tai se on ollut hyvin vähäistä. Tiedotus on ollut puutteellista lautakunnan kokouksissa listalla olevia viranhaltijapäätöksiä sekä lautakunnan hankintasuunnitelmaa lukuun ottamatta.

Mihin toimiin on ryhdytty ja ryhdytään sisäisen valvonnan puutteiden korjaamiseksi?

Vastaus (Pekka P. Paavola ja Lauri Savisaari):

1. Liikuntapalveluissa on aloitettu ostolakujen hyväksymisprosessin koulutus ja toimenpiteet saadaan valmiiksi keväällä 2023. Koulutus keskittyy laskutusprosessin kehittämiseen, niin että hankintoja suorittavat myös asiantarkastajat ennen kuin ne menevät vastuualueiden päälliköiden hyväksyttäväksi. Isot hankinnat ja sopimukset hyväksyy jatkossa liikunta- ja nuorisajohtaja. Koulutus käsittää myös SAP koulutusta kaikille hankintoja suorittaville, asiantarkastajille ja johdolle. Koulutukset sisältävät myös hankintojen oikeat toimintaperiaatteet ja korostavat eri toimijoiden vastuuta myös hankinnoista. Koulutuksia jatketaan, niin että laskutus ja hankintaosaaminen ovat riittävällä tasolla. Koulutus tapahtuu yhteistyössä sivistyspalvelujen taloustiimin kanssa. Uusi toimintamalli ostolakujen selkeästä hyväksymisprosessista käytännössä toteutuu kesällä 2023.
2. Sivistys- ja kulttuurilautakunta on päivittänyt projektiavustusten kriteerit ja delegoinnin 14.2.2023. Keskustelut projektipäätösten perusteluista ja kriteereitä aloitettu lakiyksikön kanssa päätösten perustelujen riittävyyden ja oikeellisuuden takaamiseksi tulevaisuudessa. Yhteistyö lakiyksikön kanssa toimii hyvin.
3. Henkilökunnan osaamisvajeita kartoitetaan parhaillaan, talousarvioon vuodelle 2024 esitetään tarvittavat lisäresurssitarpeet, niin että kaikki palvelut pystytään hoitamaan normaalisti tulevaisuudessa ja jää riittävästi aikaa kehittää omaa toimintaa ja korjata edellä olevia vakavia puutteita.
4. Hankinnat, jotka eivät ole puitesopimusten piirissä, kartoitetaan välittömästi ja tarvittaessa aloitetaan kilpailutus koskien kaikkia hankintatoimintoja.
5. Vapaakorteista luovuttu helmikuussa 2023.
6. Vanhoja toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia lähdetään avaamaan tämän vuoden aikana ja ne tullaan muuttamaan nykyisen lainsäädännön mukaiseksi. Uudistaminen tehdään kiinteässä yhteistyössä lakiyksikön kanssa.
7. Henkilökuntaa koulutetaan taloushallintotiimin hyvällä yhteistyöllä. Myös henkilöstötiimi alkaa kouluttamaan esihenkilöt työvuorosunnittelun, esihenkilötoiminnan ja sen vastuiden osalta, niin että tulevaisuudessa riittävä osaaminen esihenkilötyössä
8. Hyvän hallintotavan koulutuksia aloitetaan kaikille esihenkilöille tämän vuoden aikana.

Muut asiat, jotka haluatte nostaa esiin muistutuksen johdosta

Vastaus (Pekka P. Paavola):

Liikuntapalvelut toimivat laajalla sektorilla ympäri kaupunkia. Erilaisia liikuntaolosuhteita on useita satoja eri liikuntalajien harrastajille. Kokonaisuus on hajallaan ja sen hallinnointi haasteellista. Liikuntapalvelujen henkilöstö toimii osittain ääriolosuhteissa talvella ulkona kovassa pakkassäässä latuja tehden ja jääkenttiä hoitaen. Uimahalleissa toimitaan kuumissa ja kosteissa olosuhteissa. Eri lajivaatimukset asettavat omat haasteensa. Peruspalvelun lisäksi lisääntyvät kansainväliset ja kansalliset tapahtumat ja uudet liikuntaolosuhteet ovat vieneet henkilöstön ääri rajoille ja esimerkiksi ylitöitä on tehty paljon osittain johtuen isoista tapahtumista ja viime vuosina koronasta ja sen aiheuttamista sairauspoissaoloista. Tällä hetkellä henkilökuntaa on liian vähän hyvän palvelutason säilyttämiseksi kuntalaisille ja tapahtumatoimijoille. Siksi on tärkeää, että kehittämistoimena arvioidaan henkilökunnan riittävyys tulevaisuudessa, niin että kaikki palvelut pystytään tekemään kaupungin ohjeistusten mukaisesti.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana kaupungin hallintomalli on muuttunut merkittävästi. Samoin taloudellinen tehostaminen on merkittävästi vähentänyt esihenkilö- ja hallintohenkilöstöä

liikuntapalveluissa kuten muissakin palveluryhmissä. Tällä hetkellä työntekijöillä ei ole riittävästi aikaa paneutua oman toiminnan kehittämiseen, oman osaamisen kehittämiseen. Virheet ovat lisääntyneet viime vuosina työtehtävien ja tapahtumien lisääntyessä, joten niiden minimoimiseksi tarvitaan osaavaa henkilökuntaa joka sektorille tulevaisuudessa. Vanhat toimintatavat ovat myös vaikuttaneet taustalla paljon.

Vastaus (Lauri Savisaari):

Henkilöstöresurssin riittävyys kasvavaan liikuntapalvelujen kysyntään vastaamiseksi on syytä arvioida. Hallintoprosessien kaupungin ohjeiden mukaisuuden varmistamiseksi hallintohenkilöstöä on koottu palveluryhmistä ja -yksiköistä sivistyspalvelujen palvelualueen yhteisiin hr- ja taloustiimeihin. Tämä on ollut nähdäkseni oikeansuuntainen muutos, koska se mahdollistaa mahdollisten aikansa eläneiden toimintakulttuurien muuttumisen.

Erytystarkastuksessa esille tulleet asiat osoittavat, että esihenkilöiden osaamisessa on parannettavaa. Työ esihenkilöiden valmiuksien ja vastuun ymmärtämisen parantamiseksi on jo aloitettu ko. yksikössä. Henkilöstöresurssin lisääminen ei yksin riitä varmistamaan, että tarkastusraportin ongelmat ratkeavat, vaan jatkossa on vaikutettava kaikkiin keinoin myös toimintakulttuuriin.

Kokonaisuutena katson, että liikuntapalveluissa on hallintoon ja valvontaan liittyvistä puutteista huolimatta jatkuvasti pyritty turvaamaan ja kehittämään mahdollisimman hyvät liikuntaolosuhteet ja -palvelut tamperelaisille. Erytystarkastuksen kohteena olleisiin hankintoihin tai avustuspäätöksiin ei liity päätöksentekijän oman taloudellisen tai muun hyödyn tavoittelua, ja niin hankinnat kuin toistaiseksi voimassa olevat sopimukset on tehty liikuntapalvelujen järjestämisen takia. Hankinta-, sopimus- ja avustuskäytäntöjä kehitetään yhdessä kaupungin laki- ja talousyksikön sekä palvelualueen tukipalvelujen kanssa siten, että toiminnan lain- ja tarkoituksenmukaisuus jatkossa varmistetaan.